

Un cop de mà

Per un ús no sexista del llenguatge

Introducció

La societat occidental moderna ha experimentat una evolució notable cap a comportaments més justos i igualitaris en relació amb el paper de les dones. La llengua evoluciona amb la societat i reflecteix de manera indirecta aquests canvis.

En català, com en totes les llengües romàniques, algunes categories gramaticals tenen flexió de gènere, és a dir, tenen una forma per al masculí i una altra per al femení. La incorporació de les dones al món laboral i a tots els altres àmbits de la vida social ha comportat una feminització progressiva de noms d'oficis, càrrecs o titulacions que abans només tenien forma masculina.

En els darrers anys, s'ha estès a tots els àmbits de la nostra societat la voluntat d'evitar els usos sexistes i androcèntrics del llenguatge, i han sorgit iniciatives diverses de guies i recomanacions amb aquest objectiu. Ara bé, aquestes guies i recomanacions no es poden aplicar d'una manera mecànica, sinó que, en cada cas, cal tenir en compte el tipus de text, i el context lingüístic i comunicatiu. A més, cal vigilar de no aplicar construccions que poden atemptar contra el bon ús de la llengua i entrebancar la comunicació.

Cal tenir en compte que en el sistema lingüístic del català i les altres llengües romàniques la forma masculina d'un terme no representa només el gènere masculí, sinó que també és la forma no marcada, és a dir, la que es fa servir per referir-se als dos gèneres alhora.

La utilització del llenguatge ha de reflectir la realitat social i garantir el tracte igualitari i no discriminatori, de manera que permeti fer visibles les dones en els diversos àmbits socials i laborals, però sense trair el funcionament genuí del català.

Les recomanacions que trobareu a les pàgines següents són una síntesi del document *Guia d'usos no sexistes de la llengua en els textos de l'Administració de la Generalitat*, publicat l'any 2011 per la Generalitat de Catalunya amb l'objectiu d'aconseguir un ús del llenguatge que garanteixi un tracte igualitari, però sense contravenir el bon ús de la llengua i sense afeixugar innecessàriament els textos.

**Especial
Dia
Internacional
de les
Dones**

**8 de març
2012**

CONSORCI PER A
LA NORMALITZACIÓ
LINGÜÍSTICA

CNL DEL
VALLÈS ORIENTAL

Persones concretes

Quan un text fa referència a una persona determinada, o a un grup de persones del mateix sexe, s'ha d'adaptar el discurs al gènere que correspon:

- ✓ Marta Roure, **directora**
- ✓ Martí Rosàs, **arquitecte**
- ✓ Anna Mas, **aparelladora**

Col·lectius

En les referències fetes en plural a col·lectius que poden ser constituïts tant per homes com per dones, cal donar preferència a recursos que no comporten l'ús de formes dobles:

- mots col·lectius (*personal, cos, plantilla, població...*)
 - ✓ **El personal** de l'empresa
 - ✓ **La població reclusa** de Quatre Camins
- el masculí plural, que té valor genèric
 - ✓ **Els treballadors** del Consorci de Residus
- el masculí singular, que també pot tenir valor genèric, quan expressa un concepte, una idea més abstracta
 - ✓ Centre d'atenció a **l'usuari**
 - ✓ La relació entre **professor i alumne**

Només si hi ha voluntat de precisar i d'emfasitzar la referència a dones i homes es poden fer servir formes dobles.

- ✓ Cal incentivar l'empresa perquè impulsi el desenvolupament personal de **les treballadores i els treballadors**.

Formularis

En el cas de formularis i plantilles de documents, és recomanable utilitzar expressions despersonalitzades.

× El/La sol·licitant	✓ Nom i cognoms
× Nascut/uda a	✓ Lloc de naixement
× Domiciliat/ada a	✓ Domicili
× I, perquè així consti,
signo aquest certificat
a petició de l'interessat/da.	✓ I, perquè així consti,
signo aquest certificat
a petició de la persona interessada .

Les formes dobles

1. En les salutacions de circulars, cartes, correus electrònics, etc., que trametem a persones indeterminades, es recomana escriure una doble salutació en comptes d'utilitzar una forma doble abreujada.

- ✓ Senyor,
Senyora,
- ✓ Benvolguts companys,
Benvolgudes companyes,
- ✓ Benvolguts companys, benvolgudes companyes,

2. Quan s'utilitza una forma doble com a subjecte compost, el verb es manté en singular.

- ✓ El secretari o la secretària **ha de trametre** l'ordre del dia.

3. Quan s'utilitza una forma doble precedida d'article, es pot elidir l'article del segon element. També es pot elidir la preposició que precedeixi l'article.

- ✓ Signatura **del president o presidenta**
- ✓ Signatura **del president o la presidenta**
- ✓ Signatura **del president o de la presidenta**

4. Si es tracta de substantius invariables, es pot utilitzar la doble forma de l'article i elidir el primer substantiu.

- ✓ **El o la cap** d'estudis

5. En les formes dobles acompanyades d'un adjectiu, es recomana fer servir una única forma per a l'adjectiu, a fi de facilitar la lectura del text.

- ✓ **El funcionari o funcionària encarregat** del registre

Si l'adjectiu forma part d'un terme compost relatiu a una professió o un càrrec, és convenient repetir-lo si té flexió de gènere, però no cal si és invariable.

- ✓ Es convoca plaça **d'enginyer agrònom o enginyera agrònoma**.
- ✓ El resultat s'ha de comunicar **al director o directora general**.

6. En el cas dels pronoms febles, també es recomana fer-los concordar només en masculí.

- ✓ Contacteu amb **l'usuari o usuària** per compensar-lo.

7. Les formes dobles abreujades només són adequades en textos breus i esquemàtics (impresos, notes, llistes, gràfics, anuncis de feina, etc.). El recurs més recomanable per separar les dues formes és la barra inclinada.

- ✓ Nom i càrrec **del director/a**
- ✓ S'ha de notificar **al treballador/a** afectat per la sanció.

Altres recursos

1. En alguns casos, l'ús d'un adjectiu pot ser un recurs adequat.

× Heu de presentar un informe del metge.

✓ Heu de presentar un informe **mèdic**.

× la defensa dels drets de l'home

✓ la defensa dels drets **humans**

2. Un altre recurs possible és fer petites modificacions sintàctiques en el redactat del text.

× Benvinguts i benvingudes a la jornada Escola de Pastors

✓ **Us donem la benvinguda** a la jornada Escola de Pastors.

× Dades del signant de l'informe

✓ Dades de **qui signa** l'informe

3. En circulars, cartes, correus electrònics, etc., el tractament de vós permet evitar l'excés de formes dobles.

× El/La saludem cordialment.

✓ **Us** saludem cordialment.

4. En determinats contextos es pot recórrer a les paraules *persona* i *part*.

✓ Firma de la **persona** sol·licitant

✓ La **part demandant** ha de presentar l'escrit.

L'ús de la paraula *persona* és un recurs possible, però no se n'ha d'abusar perquè pot complicar innecessàriament la frase, o pot provocar problemes d'inadequació semàntica o d'ambigüïtat.

× En cas que s'hagi d'evacuar l'edifici, cal seguir les instruccions de les persones encarregades de l'extinció d'incendis.

✓ En cas que s'hagi d'evacuar l'edifici, cal seguir les instruccions **dels bombers**.

× L'empresa donarà incentius a les persones treballadores.

(“L'empresa donarà incentius a les persones que treballen molt.”)

✓ L'empresa donarà incentius **als treballadors**.

(“L'empresa donarà incentius a tots els treballadors.”)

Aquesta publicació es pot trobar a:

<http://www.cpnl.cat/xarxa/cnlvallesoriental/publicacions.html>

La Guia d'usos no sexistes de la llengua es pot trobar a:

www.gencat.cat/llengua/usosnosexistes